

Нова Европа

Периодична библиотека за държавните проблеми на новия ред

Д-р Ханс Ламерс
Райхсминистър, началник на канцеларията на Райха

Dr. H. H. Lammers
Reichsminister und Chef der Reichskanzlei

Grundlagen des nationalsozialistischen Staates

Der Führerstaat

Partei und Staat

Drei Vorträge

Д-р Ханс Ламерс

Райхсминистър, началник на канцеларията на Райха

**ИДЕОЛОГИЯ
НА
НАЦИОНАЛСОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА
ДЪРЖАВА**

Нова Европа

С позволението на автора преведе от оригинала
Д-р Л. Василев

Съдържание:

❖ Д-р Ханс Хайнрих Ламерс, личност и дело - предговор от проф. Л. Владикин	6
❖ Основи на националсоциалистическото държавно устройство -	9
❖ Водаческата държава	15
❖ Партия и държава	21

Нова Европа

Д-р. Ханс-Хайнрих Ламерс

Личност и дело

Един от най-близките административни и служебно технически сътрудници на Фюрера е д-р Ханс-Хайнрих Ламерс. Като шеф на Имперската канцелария (*Reichskanzlei*) той е длъжен да следи зорко движението на целия административен апарат на държавата, да осведомява Фюрера и да му представя необходимите материали за вземане решение по този или онзи въпрос на управлението. Колко много опитност, знания и такт се изискват от шефа на Имперската канцелария, за да избере най-подходящия момент за вземане решение и най-подходящата форма на проекта! Фактът, че Ламерс е на сегашната си служба още от заемането на властта в началото на 1933 г., и че от държавен секретар бе повишен на 26. XI. 1937 г. в райхсминистър, показва с какво голямо доверие се ползува той пред Водача и Райхсканцлер.

Основно запознат с всички административни служби в Райха и винаги точно осведомен, д-р Ламерс съобразява мерките, които трябва да бъдат взети от централното място, изработва проекта или скицата, представя я на Фюрера и стои на негово пряко разположение за всички обяснения, които той би поискал. Решението на Фюрера, приготвено в съответната законна форма, се съобщава на съответните места и лица от шефа на Имперската канцелария, която е едновременно служебна канцелария и на Фюрера като държавен глава.

И в миналото, но особено сега през войната, прекомерната заетост на Фюрера, а понякога и самите обстоятелства, - правеха заседанията и съвещанията на Кабинета все по-редки. Успоредно с това, задачите и отговорността на Ламерс ставаха все по-големи, защото нему, като шеф на Райхсканцлай, фактически падаше в тежест част от работата на самия кабинет, а именно: да подпомага Фюрера във вземане решения, както административни, така и законодателни, като го осведомява за мнението на другите министри по даден въпрос, и му представя мотивите, които налагат да се вземе това или онова решение.

За воденето на външната политика, Фюрерът има при себе си едно съвещателно тяло, наречено Таен свет (*Geheimer Kabinetsrat*). Д-р Ламерс е член на този важен държавен орган.

Министерският свет на отбраната (*Ministerrat für Reichverteidigung*) има правото да издава наредби с сила на закон, когато Фюрерът не нареди щото законодателната мярка да бъде взета от Имперското правителство или от Райхстага. От започването на войната, Министерският свет на отбраната е станал фактическият законодател на Райха. В неговата дейност участието на д-р Ламерс е значително от практическо гледище, защото той е не само член на Света, но и негов главен секретар. Ламерс е задължен да държи Фюрера в постоянно течение на работата на Съвета. Не ще и дума, че Ламерс ще бъде най-добре осведомен върху мнението на Водача и ще служи като изравнително звено между него и самия декретен законодател - Министерския съвет на отбраната.

Победоносното развитие на сегашната война включи в администрацията на Райха нови обширни земи. За Норвегия и Холандия бяха назначени по един райхскомисар. За Елзас, Лотарингия, Люксембург, Унтерщайермарк, и за бившите югославски провинции с немско население Каринтия и Крайна – бяха назначени по един шеф на гражданското управление. За Полша един генерален губернатор, а за Чехия и Моравия един райхспротектор. Всички тия областни шефове са подчинени направо на Фюрера, а не на ресорните имперски министри. От това следва, че те получават права, инструкции и контрол от Имперската канцелария, а това практически значи, че шефът на канцеларията д-р Ламерс следи цялата онази дейност, съобразява нейните нужди и осведомява Фюрера по всички текущи въпроси. Необходимите мерки се проучват и докладват на Водача от д-р Ламерс.

Какъв е човекът, който, десетина години вече, се справя отлично с тази огромна и отговорна работа? Кой негови умствени и духовни качества спряха върху му вниманието на Фюрера и задържат доверието му толкова дълго време?

Преди всичко д-р Ламерс има отлична подготовка - академически знания, служебна практика и държавнически похват.

Ханс-Хайнрих Ламерс е роден на 27 май 1879 г. в Лублиниц (Лобен). Баща му е бил ветеринарен лекар на държавна служба. Свършил е гимназия в Плес (Горна Силезия), след което е завършил и правните науки. В 1907 г. б. назначен за съдия, какъвто остана, макар и на различни съдебни длъжности, чак до първата световна война. Кратко време е бил адвокат.

През първата световна война Ламерс взе участие в много сражения, но особено се отличи в големите боеве при Буг. Награден е с Железния кръст 1^{-ва} Степен. Завърши войната като запасен капитан. След като бе загубил способността на фронтови боец, Ламерс постъпи в генералното губернаторство на завзетата тогава Полша и работеше в Варшава, при административния началник на областта, а после като главен докладчик по бюджета и постоянен представител на шефа на финансовото управление. След погрома, д-р Ламерс пое ликвидационната служба на временното управление в Полша, със седалище Берлин. В 1920 г. Ламерс б. назначен в министерството на вътрешните работи, гдето, след двегодишна служба, бе по-вишен в степен министерски съветник)

Получил здраво юридическо образование и доктор на правните науки, Ламерс затвърди и разшири практически своите познания като съдия и адвокат, в продължение на 7 години. Службата му в Варшавското губернаторство му позволи да се запознае с практическото управление и особено с военните финанси. Като висш чиновник във вътрешното министерство на Райха, д-р Ламерс изучи основно всички административни служби. Той се специализира в областта на общото държавно право, административното и конституционното право. Вродената му любов към научни занятия го караше да намира време за четене научни книги и проследяване с академически поглед на всички промени, които се извършиха в конституциите и управлението на европейските държави и особено в Германия. Благодатното съчетание на теоретични познания с практическа опитност, направи от д-р Ламерс един от най-желаните сътрудници на юридическите списания. Неговите статии и студии, които биха обхванали един - два големи тома, се отличават с добросъвестно проучване на въпроса, ерудиция, компетентност и много ясно изложение. Тази особеност на неговото перо е отразена и в трите студии, които ние даваме в настоящата книга. Ламерс е един от бележитите държавноправни писатели на днешна Германия. А качеството му на шеф на Райхсканцлай и постоянната му служебна близост с Фюрера, ни позволяват да считаме неговите схващания за правилни от гледището на единната националсоциалистическа идеология и държавно-политическа ориентация.

Д-р Ханс Ламерс е един от най-първите последователи и партийни другари на Адолф Хитлер. Животът на фронта; страданията на погрома; неправдите на Версайския диктат и вътрешното разложение на Германия, причинявано от комунисти, социалдемократи, евреи, масонски карьеристи и всевъзможни паразити) убедиха Ламерс, че спасителният път е тъкмо сочението от Хитлер. И той се присъедини към Движението, отдавайки му своя идеализъм и своите познания. Колко много Фюрерът го е ценел се вижда от факта, че той го взе веднага за началник на своята канцелария и му се довери безгранично до ден днешен.

Официалната служебна титла на д-р Ламерс е райхсминистър (без портфейл) и шеф на Райхсканцлай. Той е кавалер на високи, и на най-високите от някои видове, ордени и отличия, германски и чуждестранни. От тях Ламерс постоянно носи само два: Железния кръст, който му напомня добре изпълнен върховен дълг към родината, и златната партийна значка, която за него е символ на борбите за възкресяването на Германия.

Като човек Ламерс е скромен, любезен, приятен събеседник. В службата си енергичен, неуморен, но спокоен, съсредоточен и крайно съобразителен. Неговата преданост към дълга е безукорна, дори фанатична. Бил е за кратко време в България и е изнесъл от нея и нейния народ незабравимо добри впечатления, които го направиха наш верен приятел. Любовта му към българите се проявява при всеки случай, който го поставя в допир с българи или с български национални интереси. Обича да присъства на вечеринки и тържества, които българската колония в Берлин е устройвала. Един ден ще се узнае, колко много има да благодарим на д-р Ламерс за множество малки и големи услуги към българския народ и към справедливата кауза на България.

Д-р Ханс Ламерс е водач на общия съюз на германските академии за административно право. Той е член и в президиума на Академията за германско право. Ценейки неговите големи познания и способността му да предава най-сложните мисли и построения в ясна и достъпна форма, Австрийската академия за административно право го покани да изясни пред новите поданици на Райха - след аншлуса - идеологията на националсоциалистическата държава, както и устройството, управлението и задачите на велика и обединена Германия. Отзовавайки се на тази покана, д-р Ламерс произнесе във Виена три много съдържателни сказки, които, именно, са дадени в нашата Библиотека. По точност и дълбочина, както и по яснота и достъпност на изложението, тези три сказки принадлежат към най-хубавите изложения от този род в германската литература. Пълното и искрено приобщаване на автора към националсоциалистическата идеология, отличното познаване на всички подробности по създаването и развитието на партията и държавата, правят книгата на Ламерс настолна и за самите германци.

Проф. Л. Владикин

Основи на националсоциалистическото държавно устройство

Поставената тема обхваща безкрайно много. Тя би могла да бъде изчерпана само в цяла редица от изследвания. Аз нямам намерение да разглеждам подробно държавното преустройство в националсоциалистическа Германия с оглед на неговите законодателни основи и с оглед конкретните проблеми на неговото развитие, а ще се огранича да очертая в едри линии идейното съдържание и мисловните основи на това преустройство. Но и това не може да се извърши с малко думи. Ето защо аз ще се спра, на първо място, на идейните основи на националсоциалистическата държава, след това ще разясня по подробно водаческата държава като държавна форма и накрай ще разгледам по-специално проблема: държава и партия.

Обстоятелството, че през 1933 година националсоциалистическата партия пое властта, след явния банкрут на парламентарния система и след безпомощната капитулация на всички нейни величия - и то, благодарение щедрото и далновидно сътрудничество на генерал-фелдмаршал фон Хинденбург, в рамките и по реда на Ваймарската конституция - попречи да бъде тогава напълно осъзнато дълбокото значение на това събитие. Широки кръгове от народа и от тъй наречените ръководни среди, не схванаха огромната устремна сила на националсоциалистическото движение, мислеха, че се касае до особен вид президентско коалиционно правителство, съставено от националсоциалистическата партия, от германската национална партия и от стоманените шлемове, начело с Адолф Хитлер, призвана да спаси отечеството. Днес, обаче, цял свят знае; че на 30 януари 1933 г. започна „германската националсоциалистическа революция”, една истинска революция, макар а извършена без проливане на кръв. Тази националсоциалистическа революция означаваше не само една смяна на властта в държавата, а напротив, едно цялостно превръщане в мирозрението и, свръх това една дълбока промяна в държавното и политическо мислене. Новата националсоциалистическа държавна идея не може да се сведе до един резултат на организационно-технически опит и обсъждания. Тя представлява в същност част и създаване на новия светоглед, в чиято сърцевина стои едно изцяло променено схващане за съдържанието и същината на понятието „народ” .

В абсолютистичната държава на 17 и 18 столетие народът беше обект на управление от страна на неговите князе, които, както се вярваше тогава, са призвани по милост Божия и са изпълнени и ръководени от нея. Като изключим случаите на израждане, трябва да признаем; че князът, наистина, се старееше да осигури живота и прехраната на своите поданици и да направи участта им колкото е възможно по поносима. Но това съществуване се намиреше на едно тъй низко равнище, че беше нужно, според тогавашните схващания, една друга повисша воля и прозрение да води народа, ако потрѣбва и с принуда, към собственото му благополучие. От друга страна, отделният гражданин се стремеше да се издигне над народното равнище и да се откъсне от него. И израждането не закъснява да се прояви. Народът, или това, което се разбираше под думата народ, обременен от привилегиите на повисшите съсловия, потискан и ограбван от тях, срина своето иго, за да осъществи един нов ред на социална правда. Обаче, стремежът на новите ръководни кръгове не се насочи към това - да върне, с добро или с принуда, към облагородяващото единство на общността всички ония, които са се откъснали от нея и са се впуснали към лични облаги, като са занемарили повече или по-малко своите длъжности към обществото. Напротив, утопичната цел беше да се постъпва като тия елементи и, под паролата, свобода, равенство, братство”, да се извърши с един удар откъсването на всички от по-ниското равнище народ и издигането им в по-високата индивидуална сфера.

Либералната епоха, която израстваше от това превръщане, въздигна, наистина, народа в субект на държавния живот и спомогна, поради това, да постигне безспорни успехи в всички области на стопанската и културна дейност. Но докато народът се насочваше все повече към неистинния и противодействения принцип за равенство на всички, които носят образ и подобие човешко, понятието „народ“ се сведе накрай до един сбор от отделни личности. Тезата за равенството на всички, които носят образ и подобие човешко, която беше идейната сърцевина на великата френска революция и на немската революция от 1848 година, беше, като реакция срещу непоносимото състояние в феодалните държави през 18 век и затова бе до известна степен оправдана и здрава. Но тя се превърна в едно погрешно учение щом въздигна равенството и равноценността на всички хора в ръководен принцип на един обществен ред и като цел на този обществен ред постави възможно най-голямата свобода, т. е. въздържане от ограничения за индивидуалната сфера, за жизнения кръг на отделната личност. Учението за равноценността на всички човешки същества, промислено до край, води до признаване на един само суверенитет - на суверенитетът на отделната личност. Цялото обществено съчленение е, според него, само резултат от свободни съглашения, при които всеки от договарящите индивиди се стреми към възможно най-малко стесняване на своята лична сфера. Неговото отношение към другите, към обществото, се свежда към съхраняване и осъществяване на правата му. Тия права са, с оглед суверенитет на индивида, първичното, а ограниченията на тия права, установени по съображения за порядък, са вторичното.

В конституциите от времето на либерализма се говори твърде малко за задължения. Аз не отричам, както биде отбелязано по-горе, че либерализмът, по време на неговото възникване и като противодействие на княжеския абсолютизъм, имаше известно вътрешно оправдание. Това беше причината да намери той почва в немските земи. Но колкото по-цялостно търсеше той да осъществи своите крайни теоретически последици, толкова по-разлагащи бяха неговите въздействия.

Според либералистичното схващане, носител на цялото духовно и стопанско развитие е отделният човек. Той единствен е творецът, строителят и носителът на всяка култура. Либерализмът отрече кръвната връзка и окачества вродените наклонности на човешките личности като несъществени, а придобитите способности - като меродавни. Като последица от осъществяването на неговите идеи в Германия, бе появата на безпочвения интелектуализъм. Погрешната идея за образованието разкъса народа на горен пласт от тъй наречени образовани, и на долен пласт от необразовани. Изкуството бе предоставено на познавачите на изкуството, а културата изобщо стана привилегията на тъй наречената интелигенция. Не само стопанската дейност, но и нравите, моралът, изкуството и истината, намираха своя мащаб в убеждението на отделния човек. Общоважещи начала в тия области биха противоречили на принципа за върховенство на отделната личност. Резултатът беше: несигурност, съмнение, безпочвеност и накрай разрушение на здравия инстинкт.

И в тоя свет на представи, изложен все повече на разложение, за който единствената реалност оставаше само грубо материалното, се втурна, след нещастния изход на световната война, марксизмът, който бе смогнал вече да спечели немското работничество. Класовата борба бушуваше. Касаше се до това, кой да вземе за себе си възможно най-голям дял от все по-оскъдните материални блага, без да го е грижа дали другите ще чезнат и гладуват. И над всичко това болшевизмът надигна глава заплашително.

Ние, германците, клоним към безусловното, към стопроцентовото осъществяване на една теория в практическия живот, когато я сметнем за истинна. И ако тази теория се окаже погрешна, никъде нейните опустошителни действия не се проявяват тъй страшно и тъй бързо, както у нас. След разгрома на втория Райх, когато либерализмът постигна своето пълно владичество, трябваше да мине само едно десетилетие, за да бъде доведен той до

абсурдност, при което народът - сведен до един сбор от носители на лични интереси, обхванати от борба на всички против всички - бе на път да подготви собствения си залез.

И когато, както у нас, бъде преживен разгромът на една теория, на един светоглед, който е направлявал известно време обществения живот, и бъдат изпитани на собствен гръб неговите опустошителни последици, то убеждението за правилността на противната теза, на противния светоглед, възниква почти от само себе си, като естествена реакция. Но това е само последица от нашата логическа метода на мислене, която не винаги е в хармония с действителността. За да изградим нещо ново и жизнеспособно, да създадем основата на едно развитие за в идните столетия, такива *Argumenta a contrariis* не са достатъчни. Искаме ли да постигнем новото, трябва да загребем по-дълбоко. Тук не стига и ученото изследване, а е необходимо един цялостен поглед и проникване до самите корени на нещата - дело, което, в края на краищата, може да извърши само геният. В лицето на Адолф Хитлер провидението ни изпрати този гений, и Адолф Хитлер създаде в националсоциалистическото мирозрение онай основа, от която ние се нуждаем при изграждане на Новото.

Противопоставяйки се съзнателно и изцяло на либерализма, националсоциализмът изхожда от убеждението за неравенството на хората в техните мисли, чувства и дела.

Тъй като нищо човешко, и в националсоциалистическата държава, не може да бъде съвършено, националсоциализмът, като гледа действителността право в очите и изхожда от неравенството на хората, предпочита едно възможно най-справедливо неравенство пред несправедливото равенство на либерализма.

Според националсоциалистическото схващане, най-съществените отлики на човека не са случайни, но са обусловени от кръвта. От това следва, според нашето убеждение, че хората от една и съща кръв са споени един с друг и образуват един цялостен организъм, отделен от останалото човечество. От това гледище, народът се разкрива не като сбор от повече или по-малко отделни личности, които са си дали едно обществено съчленение от съображения за порядък¹, но като един организъм, даден от самата природа и по волята Божия, една жизнена същност, към която отделният човек принадлежи не по силата на свое свободно решение, а по силата на рождението, като клетка, член, орган, без оглед на това, дали го иска или не. Цялостният организъм народ, който живее и действа според своите собствени биологични закони, е първичното. Той е изворът на всека сила, а не и резултат от разгръщането силите на отделната личност. Цялостният организъм народ е носителът на културата, а не индивидът. Творческата сила на отделния човек трябва да пресъхне, когато той се откъсне от целостта на своя народ. Неговият живот има само тогава смисъл, когато той намира вечната си основа в нещо по-възвишено: в народната общност, и когато направи от нейното запазване и издигане до върховно съвършенство, съдържание, задача и цел на земното си битие.

Това схващане на понятието „народ“ е пранемско. То беше идеята, която създаде старите германски обществени организации. Но, забравено през цели векове, то не можа да стане творческа сила нито в първия, нито в втория германски Райх. Едва националсоциализмът събуди тази пранемска идея за народа, и я постави в сърцевината на своето учение и на своето дело. Това оказа неизбежно революционизиращо въздействие в всички области на германския обществен живот, и преди всичко в държавно-политическо и в държавноправно отношение. Конструкциите за държавата, завещани ни от миналото, са проникнати от дуализма „държава и народ“. Същината и значението на тия два полюса на държавния живот бяха различни. Но трябва изрично да се изтъкне, че този дуализъм продължи да съществува в практиката на либералните демокрации, в които народът, поне на теория, носител на суверенитета. Обстоятелството, че в тия демокрации народът се схващаше само като сбор от отделни същества, на които трябваше да се осигури една

---

¹ Авторът прави намек за държавнотворния обществен договор на политическия индивидуализъм (либерализъм) Б. р.

възможно по-широка свобода за постигане на техните лични цели, налагаше една организация, - анархистите отричаха и тая необходимост - която, от една страна, да закриля индивидуалната сфера на отделния човек и да пази, от друга страна, общността на останалите люде от крайностите на егоистичния дух. Тази организация беше държавната, която биде схваната като понятие, като невидима личност и противопоставена на човеците от плът и кръв. За едно схващане, според което народът представлява цялостно жизнено същество, с присъща нему воля и собствени жизнени закони, са от значение две неща: на първо място, че носител на суверенитета може да бъде само това цялостно жизнено същество, народът, и на второ място, че е ненужно и дори безсмислено да му се противопоставя едно друго, второ същество, под формата на идейно конструираната държава.

За националсоциалистическия светоглед държавата е и не може да бъде друго, освен външната форма на цялостния организъм-народ. Народът е даденият първичен организъм, а държавата представлява само нагодената към него организация: неговото устройство, въоръжение, едновременно защитна броня и нападателно оръжие. Това означава, че понятието държава в нова Германия е нещо съвсем вторично, а че първичното е народът. Тук лежи съществената разлика между националсоциализма и идеологията на едно друго политико-духовно движение, което има огромно значение за съвременността и му е твърде много близко - фашизма. За фашисткото учение първичното понятие е държавата. Мусолини изрази това по съвсем недвусмислен начин:

„Не нацията създава държавата - а обратното: нацията бива създавана от държавата. Тя вдъхва на народа съзнанието за собственото морално единство, волята, а с нея и истинското съществуване. Правото на една нация да бъде независима се извлича не от едно историческо и мисловно установено съзнание за собственото съществуване, но от нейната съзнателна активност, от нейната съзнателна воля за действие... В това лежи началото на държавата. Като етическа универсална воля, тя е творец на правото... Фашистката държава, като един по-висок и по-могъщ израз на личността, представлява една духовна сила. Той е облик, вътрешна норма и дисциплина на цялото същество...” и пр.

В заключителната си реч на партийния конгрес през 1935 година Водачът се изказа по този въпрос така:

„Изходната точка на националсоциалистическото учение лежи не в държавата, а в народа. Това означава, че за да може да се провери, изпита, прецени и изправи правилността и целесъобразността на външните народностни организационни форми, необходимо е през тях и над тях да се открие и схване целта. Ето защо, сърцевината на всяко националсоциалистическо разглеждане лежи в онази жизнена субстанция, която ние означаваме, след историческото оформяне, като „германски народ” .

Преди 2 000 години този народ не беше на лице като реална даденост. Затова и вникналите по-късно държави изграждаха съществуването си върху други основи. Но днес този народ е вече една историческа действителност, той живее и ни дава за пръв път възможността да разграничим точно средствата и целта. Тъй като ние съзираме в народа това, което трае и пребъдва, само в него ние виждаме единствената цел. И само неговото запазване създава предпоставките за съществуването и действието на идеите. И обратното, бъде ли той унищожен, всички идеи ще се явят лишени от ценност и от същина. И религиите имат само тогава смисъл, когато служат за съхранение жизнената субстанция на човечеството. Отпаднат ли народите като такива, не ще останат да съществуват нито религиите, нито държавите като вечни явления” .

Това съпоставяне на принципни изявления на Дуче и на Фюрера върху отношенията между държава и народ очертава релефно същината и ядката на националсоциалистическата идея за държавата. За националсоциализма народът е политическото единство. Народът е

изходната точка и целта на нашия политически живот, народът е съдържание и предмет на всеки порядък.

От това следва, че устройството в общността на германския народ, започнато от националсоциализма, не може да представлява „конституция” в досегашния традиционен смисъл на тая дума. То може да бъде само един всеобхватен народностен порядък, създаване на една форма за съществуване на германския народ, която обхваща цялото земно битие на немския човек. Това устройство разчленява народа, дава на всеки негов член поле на действие, поставя му задачите, определя неговото място в цялото и неговото отношение към цялото, и обединява накрай всичко в едно органично единство. Това е едно безкрайно разнообразно устройство и само ако то се окаже достатъчно еластично, за да се нагоди към динамиката на живота, може да просъществува.

Още преди това биде подчертано, че понятието „Райх” надхвърля рамките на понятието „държава”. Думата „Райх” не означава само едно понятие на държавното право. Това е една дума, която в живота на германския народ, в неговата поезия и изкуство, винаги е указвала на един дълбок духовен проблем, на един идеал, притеглил копнежа на най-добрите германски мъже, мислители и поети. Изживяването на войната събуди този копнеж за нов, още по-дълбок живот. В окопите, които споиха синовете на всички народни кръгове в една стоманена съдбовна общност, борците почувствуваха дълбоко, колко много всички те, бедни или богати, високопоставени или не, са свързани помежду си чрез един и същи душевен ритъм, чрез ритъма на общата кръв. И т схванаха от друга страна, че световната война се води не за един или друг материален интерес, не за тая или оная граница, а за самото тяхно немство. Националсоциализмът се роди из тия военни и фронтови преживявания. Той си предначерта да изпълни вековния копнеж за „Райха”, и той го стори като направи от идеята за народа свое съдържание, обединявайки в себе си идеята за държавата и идеята за народа. Изразът „Третият Райх на германците” има и едно по-дълбоко държавноправно значение и дава за пръв път едно правилно означение за германската държава.

Известно е, че цяла редица от противоположни мнения за значението и обсега на държавата, за нейните задачи и нейното действие, възникват поради обстоятелството, че се излиза от различни значения на думата „държава”.

Един разбира под държава цялото политическо единство и вижда поради това в нея институция, която включва и партията. Друг означава като държава само системата от учреждения и власти и, позовавайки се на думите на Водача, че „партията заповядва на държавата”, се противопоставя срещу това включване на партията от държавата. От друга страна, обаче, никой не спори, че държавата, като система и апарат от служби, власти и партията - макар и да имат различни функции според съвременната държавна организация - образуват едно неделимо единство и се проявяват външно като негови елементи.

Днес е вече време да се установим върху определено и едномислено значение на тия понятия. Съобразно с това, което изтъкнахме по-горе относно осъществяването на понятието за Райха според националсоциалистическата държавна идея, бихме могли да приемем, че под държава ще разбираме само системата и апарата от служби и власт, спрямо които партията е поставена по-високо, а за политическото единство, което ги обединява, ще употребяваме израза Райх. Макар, че на въпроса за отношенията между партия и държава е поставена третата част на тази книга, аз ще го засегна в най-едри линии и тук, тъй като иначе не може да се охарактеризират правилно конституционните основи на нова Германия.

В всички днешни еднопартийни държави, отношението между партия и държава е от основно значение. Всека от трите еднопартийни държави, Германия, Италия и Русия, го е уредила по различен начин. Общо при всички тях е обстоятелството, че управляващите партии във всяка една от тия държави - комунистическата в Русия, фашистката в Италия и

националсоциалистическата в Германия - не се саморазтуриха след завладяването на държавната власт.

В Русия комунистическата партия остана да съществува, за да бъде тайната гвардия на революцията, да властвува над руската държава и над руския народ и да подготвя осъществяването на международни задачи и достигането на световно владичество. Тя включва един горен слой от хора, чужди по раса на руския народ, които го управляват диктаторски.

В Италия фашистката партия стана орган на държавата, с особени задачи, поставени ѝ от държавната власт. Този характер на фашистката партия, като орган на държавната власт, намира своя най-типичен израз в обстоятелството, че функционерите на партията са формално подчинени на шефовете на държавната власт в съответните области.

Според това, националсоциалистическата партия е част от германския народ. Тя е елитът, който осъзнава, дава облик и насочва към осъществяване неговите копнежи, воля и цели. Поради това, партията е носител на политическата воля на нацията. Тя е толкова малко орган на Райха или на държавата, колкото и самият народ. Нейната задача и нейната мисия се свеждат към това, да бъде възпитател на народа от една страна, и творец и ваятел на външната държавна организация на цялостния организъм народ, от друга страна, както и да запълни тази организация с своята политическа воля. В този именно, смисъл „партията заповядва на държавата” .

Днес ние притежаваме редица имперски закони, в които са вплетени част от новите устройствени начала. Касае се, например, до закона за отстранение бедственото положение на народа и на държавата, до закона за обезпечаване единството между партия и държава, до закона за новото устройство на Райха, до закона за имперските правителствени представители, до закона за държавния глава на германския Райх, до закона за имперското поданство, до закона за защита на германската кръв и чест, и т. н. До днес, обаче, ние още не притежаваме писана имперска конституция. Нуждата от нея не е належаща. Конституционното право на Третия Райх се намира от 30 януари 1933 г. в процес на създаване. То се развива и разгръща от първични идеи, в пробни формулировки и, след практическото им изпитване, се кристализира в окончателни форми. Както бе изтъкнато по-горе, то доби вече отчасти израз в закони, а отчасти важи като обичайно право. Засега още не може да се предвиди кога ще настъпи моментът за окончателното оформяване конституцията на Третия Райх и нейното кодифициране в един общ основен имперски закон, който да представлява крайгълен камък за по-нататъшното развитие. Това ще реши само Водачът. Неговата воля и неговата заповед са единственият извор на всяко право в Третия Райх.

Водаческата държава

След като направих няколко принципни бележки върху националсоциалистическата идея за държавата, аз бих искал да разгледам понятието за водаческата държава.

Ние, националсоциалистите, сме на мнение, че една държава, която в последна сметка не е нищо друго, освен самата народна общност, може да бъде по същината си само народна държава или демокрация. Но опитът, който ние извлякохме след световната война от парламентарната форма на демокрацията, ни показва, че този вид демокрация не подхожда за нашия народ. При нас тази система доведе до едно почти пълно потискане и отстраняване на личностите, които съзнават отговорността си и са готови да я поемат, и до господството на безотговорните и на бягащите от отговорност политици. Добри намерения на мъже, съзнаващи отговорността си, останаха неосъществени, защото анонимни мнозинства, образувани чрез тайно гласуване, спъваха усилията им, по съображения, за които никой не можеше да търси отговорност. От друга страна, съмнителни почини достигнаха до осъществяване по тъмни пътища и за тях не отговаряше определен човек, а пак безименното парламентарно мнозинство. Следователно, в действителност не съществуваше никаква практическа отговорност, а над всичко се разстиляше като филуксера вечно празната бърливост на парламентарните, оратори, която разлагаше всеки почин и всяка годност за вземане решения. Ето как германският народ, разцепен и разпокъсан на 47 партии, се надвеси над пропастта. Чак тогава се схвана, че основната идея на парламентарната система - за равенството на всички граждани при участието им в образуването на държавната воля - представлява една опасна грешка, и че парламентарният принцип далеч не е средството, годно да даде израз на действителната народна воля. От друга страна, ние не мислим, че изобщо няма единна народна воля и единна народна цел. Това би противоречило на нашето националсоциалистическо схващане за народната общност». като един жизнен и даден от природата организъм. Единна воля и цел у такава една народна общност са винаги на лице, при предпоставката, че се касае до една истинска народна общност, споена от обща кръв и земя, от общи нрави и език. Но волята и целта у народната общност лежат в дълбочината на народната душа, в нейния несъзнаван копнеж, и само най-добрите и най-способните могат да ги доловят сред множеството от единични мнения и разнообразни желания, да ги разкрият в пълната им чистота; и само великите творци могат да им дадат облик и да ги насочат към осъществяване.

В това убеждение се корени водаческото начало, което даде на Третия германски Райх държавноправна форма и отпечатък. Един съществен белег на тази водаческа държава е неограниченият авторитет на Водача надолу. Твърде често това схващане събуждаше представата, че водаческата държава представлява диктатура. Няма нищо по-погрешно от това. Наистина, белегът на неограничения авторитет надолу е общ на водаческата държава и на диктатурата. Но един друг белег, съществен за водаческата държава и чужд на диктатурата, се състои във върховната лична отговорност на Водача към народа като цялост. Началото, че върховният водач, който възплътява отговорността за цялото държавно ръководство, трябва да се крепи на народното доверие, е една неотменима съставна част от основата на германската водаческа и народна държава.

Водачът не държи сметка за тази отговорност като представя, подобно на парламентарните министри, планове си за одобряване и гласуване, защото тогава, именно, той не би бил водач. Напротив, той сочи на народа извършеното дело в оня момент, в който народът е в състояние да прецени и да отсъди, по последиците на стореното, неговата стойност. Така, той достига до увереността, дали може да се нарече водач на народа или не. С други думи: правителството, преди да предприеме едно действие, не се допитва до народа, как да го извърши. Народът не може да даде отговор на такъв един въпрос. Правителството се допитва до народа, след като предприеме и завърши мерки от жизнена важност, дали той

ги одобрява. Водачът заема и стои на мястото си не чрез миража на хубави далечни цели и примамливи обещания, нито с помощта на принудата, но само чрез убедителната сила на постиженията си и на доверието, което те вдъхват у народа.

Но и историческото развитие, включително и поемането на властта от национал-социалистическото движение, сочи ясно, че водаческата държава представлява не една диктатура, а една истинска народна държава. Назначен за райхсканцлер от покойния райхспрезидент генералфелдмаршал фон Хинденбург, съобразно разпоредбите на действащата тогава Ваймарска конституция, Адолф Хитлер получи водачеството от германския народ при изборите за Райхстаг от 5 март 1933 година. Промяната в конституционно-правните отношения се извърши след това, стъпка по стъпка, по законодателен път, докато най-после на Адолф Хитлер бяха прехвърлени за до живот, след смъртта на престаралия райхспрезидент и по силата, на закона от 1 август 1934 година, слетите в едно длъжности на райхспрезидент и райхсканцлер, като същевременно биде отстранена всяка негова парламентарна отговорност. Този закон биде след това подложен, без това да беше нужно от държавноправно гледище, на едно народно гласуване и биде одобрен с съкрушително мнозинство. Няколко седмици по-късно биде отстранена, също по законодателен ред, и отговорността на имперските министри пред Райхстага. По този начин германският Райх получи своето решително оформяване като водаческа държава, и то, да подчертаем още веднаж, по законодателен път, а не чрез насилие.

От чужбина често ни се възразява, че големи водачески натура не само се налагат чрез своя гений и мощ, и без оглед на държавни форми и конституции, но съумяват да пазят най-тясна връзка с народа и истинския народен суверенитет. Все от там ни се възразява по-нататък че такива от Бога надарени и от Него изпратени мъже, не се раждат във всяка епоха и че поради това държавните системи и формите на управление, създадени и нагодени за такива незаменими хора, са лишени от доказателство за трайност. От казаното би могло да се заключи, че водаческата държава на Адолф Хитлер, докато той я води, може да бъде свързана с народа, но че водаческата държава сама по себе си не дава за това достатъчна гаранция и е изложена на опасност, при други водачи, да се изроди в диктатура. Ние сме далеч от мисълта да твърдим че водаческата държава от германски облик е единствено подходящата за всички страни и народи. Но ние трябва да отвърнем на горните възражения следното:

Преди всичко, трябва да изтъкнем, че парламентарната форма на демокрацията, както вече изложих, се оказа в Германия негодна да позволи на народния суверенитет да си пробие път и да стане действителност. Парламентарните правителства в Германия след войната бяха всичко друго, само не и правителства, свързани с народа. Напротив, те бяха напълно чужди на народа. Що се отнася до тяхната отговорност спрямо народа, до оня белег, който се счита като решителния признак за една демократическа държавна система, трябва да отбележим, че такава отговорност съществуваше формално, но практически тя беше лишена от каквото и да било значение. Преди всичко, парламентът, комуто беше предоставено да гласува доверие и недоверие на съответното правителство, съвсем не беше израз на действителната народна воля. На второ място, при гласуването по предложенията за доверие или недоверие се касаеше най-често до единични въпроси, повече или по-малко важни, които имаха незначителна или нямаха никаква връзка с решителния въпрос, дали правителството има доверието на народа или не. Твърде често ние преживявахме случаи, при които, приемането на един вот на недоверие се явяваше изненада и неприятност даже за ония, които са гласували за него само поради това, че те биха искали щото отделния, подложен на гласуване въпрос, да се разреши по друг начин, отколкото иска това правителството. В тактическата игра на групите от заинтересованите, които далеч не считаха за своя длъжност да представляват общите интереси на, народа като цяло, а въздигаха собствените си интереси в мащаб на поведението си, идваха и си отиваха правителства и самите министри

не вземаха отговорността си особено сериозно. Те можеха да разчитат, че скоро, или даже веднага, ще заемат отново креслата си в пъстрата игра на причинени от посредствености промени в мнозинствата.

А как стои въпросът за отговорността във водаческата държава? Съществената точка, по която отговорността във водаческата държава се различава от отговорността в парламентарната демокрация, се състои в обстоятелството, че тя съществува, - извън върховната лична отговорност, която носи водачът пред германския народ като цяло, - не от горе надолу, а от долу нагоре. Това означава преди всичко, че кметът, земският управител, местният групов водач или областният водач на партията, челникът на самоуправителните тела и др. не могат да се скрият зад едно безименно решение на мнозинство, и да избегнат отговорностите си. В националсоциалистическата водаческа държава няма нито едно решение и нито едно дело, за което да не отговаря едно точно определено лице. Отговорността нагоре означава по-нататък, че водачът (аз имам предвид не върховния водач на народа, а всяко лице, което принадлежи към водаческото тяло) бива преценяван само с оглед на общите резултати и постижения, които е осъществил. Ако във всяко отделно действие и решение на един орган на власт се вмесваше неговият началник, то това би подронило неговия авторитет пред подчинените му. Но ако той бъде преценен по целостта на резултатите си и на държането си като не на място; ако той постоянно не държи сметка за вътрешната народна споеност, той бива безмилостно отстраняван, и това ще означава за него не едно временно напускане или дори отиване на друга, може би по-желана служба, както е в парламентарната демокрация, а едно окончателно отстраняване от водаческото тяло.

Ясно е, че едно такова уреждане на отговорността предполага извънредно грижлива подготовка и подбор на водача. Неговият подбор трябва да се извърши не с оглед на рождение и имущество, а с оглед изключително на характер, морал, знание и годност. Трябва да бъдат подбрани най-добрите от народа, които са проникнати най-дълбоко от националсоциалистическия светоглед във всичките му практически изводи, които, без колебание и съмнение, са се предали на идеята за народната общност. Те трябва да бъдат обучени, закалени и снабдени с всичкото необходимо снаряжение за водачески задачи. Тази е една от най-големите и най-важни задачи на партията. Досега тя положи ревностни усилия да постигне тази цел. Ние знаем, че не само Върховният водач на народа и на Райха се издигна за благото на германския народ изключително чрез своите знания и мощ, чрез силата на характера си и чрез своя гений, но че и множество служби в партията и в управлението, до постове на областен водач и на правителствен представител, са заети от верни последователи на Водача, не с оглед на тяхното рождение, имущество и образование, но само с оглед на техния морал, характер, практически знания и годност и от това водаческо тяло, което постоянно се подмладява, ние се надяваме, - тая надежда не е нито неоправдана, нито безосновна, - че ще израства в бъдните времена оня, който е призван да застане начело на народа и на държавата и да им бъде върховен водач, след като преди това е доказал хилядократно, че е най-чисто възплъщение на народността и най-годен творец на народните съдбини. Върховната инстанция, пред която и в бъдните времена водачът ще дава сметка, е и остава народа като цяло, чието доверие той ще има да придобива винаги от ново и да потвърждава чрез убедителната сила на своите дела. И ако по-късно би се оказало, че това доверие изчезва, че човекът, който стои начело на народа и на държавата, не може да бъде повече техен истински водач, тогава той нито ще може, нито дори ще желае да противостои нито един миг на единната воля на неразрушимо споената народна общност и на нейната представителка, Германската националсоциалистическа работническа партия. Който вярва, че лекомислието, безотговорността и егоизмът биха могли да водят стъпките на един човек, който се е издигнал до върховен водач на народа и на държавата, той не познава колко дълбока е нравствената сериозност, която живее в националсоциалистическото

водаческо тяло, из което ще излизат и самите водачи през идните времена и в което те за винаги ще останат свързани.

Ние сме твърдо убедени, че водаческата държава е естествено дадената форма на германската демокрация, на немската народна държава. Че това не е празна надежда, доказаха ни резултатите от досегашното националсоциалистическо управление.

И щом националсоциалистическият Райх възприе идеята за водаческа държава, с това се счита и осъществяването на хилядолетната германска надежда за единен и споен от единна воля Райх. Мястото, с което разполагам, не ми позволява да очертая подробно държавноправното и политическо устройство на националсоциалистическата единна държава. Само едно бих искал да изтъкна: единната държава, Германският Райх, ръководен правно и политически от една държавна власт, вече съществува. И тя ще пребъде, каквато и да е съдбата на немския народ, в щастие или в нещастие. Германското национално съзнание е тъй повишено от националсоциалистическия подем, от делата на националсоциализма и, преди всичко, от гениалното държавно строителство на Водача, че само безумци или безчестни престъпници могат още да се стремят към възстановяване на дребните немски държавици.

Доколко и по какъв начин тия основни идеи на германската водаческа държава намериха израз в законодателството на Третия Райх, не би могло да се очертае подробно в тая книга. Все пак, аз не бих искал да отмина мълком тоя въпрос, тъй като простото разглеждане на законодателството, без едно допълване чрез практиката на държавното управление, би дало тук и там повод за погрешно заключение в смисъл, че са допуснати отклонения от основните идеи на водаческото начало и на водаческата държава.

Известно е, че законът за отстраняване бедствието на народа и на Райха от 24 март 1933 г., наречен още „Закон за имперското водачество“, не премахна законодателната власт на дотогавашното законодателно тяло - Райхстага. Напротив, тоя закон предвижда, че имперски закони могат да бъдат издавани освен от Райхстага, още и от имперското правителство. Освен това, в закона за народното гласуване от 14 юли 1933 г. беше постановено, че и народът, по предложение на имперското правителство, може да гласува закони с мнозинство от всички гласоподаватели. Съобразно с това, има три различни законодателни органи, а именно: Райхстагът, имперското правителство и самият народ, от което следва, че има и три различни вида имперски закони - закони, гласувани от Райхстага; закони, издадени от правителството и закони, издадени непосредствено от народа. При повърхностно наблюдение, би могло да се мисли, че това състояние не е в хармония с основния принцип на водаческата държава, която не признава нито деление на властите изобщо, нито пък деление на законодателната власт. Разгледаме ли, обаче, нещата по-отблизо, ще разберем, че не съществува такава дисхармония между теорията и практиката.

Трябва да се държи, на първо място, сметка за обстоятелството, че както правителствените закони, така и законите, издадени от Райхстага или гласувани непосредствено от народа, за да имат задължителна сила, трябва да бъдат промулгирани и оповестени от Водача. А той е властен да откаже одобрението си.

От най-голямо значение, обаче, е следното: днешният Райхстаг е нещо коренно различно от вчерашния. Той не е и не може да бъде насрещен партньор на имперското правителство, а представлява орган за ръководство в ръцете на върховния Водач. Той се състои днес сама от една фракция, от фракцията на Германската националсоциалистическа работническа партия. Неговите членове се определят от партията и са подчинени на партийната дисциплина. И малцината народни представители, които не са членове на партията, се поставят от нея в изборната листа. Вследствие на това е практически изключено Райхстагът да употреби законодателната си власт мимо волята на Водача или против нея. Ако той би сторил това - нещо което; макар и да е невъзможно от политическо гледище, е все пак мислимо от правно гледище - Водачът ще бъде в състояние, или да откаже

промулгирането и оповестяването на постановения закон, или да го отмени с закон, издаден от правителството. А това може да бъде евентуално съпроводено и с разтуряне на Райхстага, нещо, което Водачът може винаги да стори.

Днешният Райхстаг, за разлика от миналото, се е превърнал „в едно събрание от политически изпробвани личности, които, чрез одобрението си, дават на решенията на държавното водачество една особена тежест навън и навътре, в един форум, който служи да изрази единодушието между народ и управление, по големи съдбовни въпроси за нацията”, ако за същата цел не се прибегне към пътя на прякото народно гласуване. Изборите за Райхстага имат днес значението на народно гласуване за одобрение или неодобрение общата политика на имперското правителство.

И по отношение на законите, гласувани непосредствено от народа, нещата не се слагат по различен начин. Дали един такъв закон може да бъде поставен или не, зависи само от волята на имперското правителство, т. е., на Водача, тъй като само имперското правителство може да призове народа да гласува един законопроект. Ето защо е и юридически невъзможно да бъде поставен закон пряко от народа, мимо или против волята на Водача. Накъсо, зависи само от политическото решение на Водача, дали той ще прибегне за издаване на даден законодателен акт към Райхстага или към народа, или ще си послужи с закон, издаден от правителството. Впрочем, най-често се прибегва към последната възможност.

Наистина, правителствените закони се издават, според споменатия „закон за имперското водачество”, формално от имперското правителство. Но и имперското правителство не е вече, както бе преди, едно тяло, в което имперският канцлер има само място и глас, и в което може, поради това, да се образува мнозинство против него. Имперското правителство днес, напротив, е един свет на Водача, в който само се обсъждат законопроекти, административни мерки и политически актове, но решението дали тия проекти да станат закони, дали да се извършат тия административни мерки или политически действия, е предоставено изключително на Водача. Тъй се сложиха нещата практически още от първия ден след поемането на властта, поради доброволното и безрезервно подчинение на всички членове на кабинета пред волята на Водача. Но това е така и от юридическо гледище, след закона за клетвата на имперските министри и на членовете на земските правителства, от 16 октомври 1934 година, заменен по-късно със съответни разпоредби в германския закон за чиновниците от 26 януари 1937 година, според който имперските министри полагат клетва за вярност и покорност към Водача на германския Райх и народ. По този начин се разкрива, че съсредоточаването на цялата законодателна власт в лицето на Водача днес е не само фактически, но и правно напълно осъществено.

От законно установеното задължение за покорност на имперските министри и на всички чиновници от държавната администрация към Водача, следва по-нататък, че цялата изпълнителна власт е съсредоточена в лицето на Водача. Накрай, Фюрерът е и върховен началник на въоръжените сили и всички войници и офицери са обвързани от едно много по-широко задължение за покорност към него. Войникът се кълне в безусловна вярност и покорност към Водача и за тази клетва трябва да бъде винаги готов да даде живота си.

Но от това принципно цялостно съсредоточаване на държавната власт в лицето на Водача, далеч не настъпва на практика едно прекалено силно и ненужно централизиране на администрацията в неговите ръце. Аз изтъкнах вече, че запазването авторитета на водачите от по-ниска степен налага на държавното ръководство да не се бърка и да не заповядва при всяко отделно техни действие. Този принцип се прилага от Водача при ръководството на управлението по такъв един начин, че дори положението на имперските министри днес е много по-самостоятелно, отколкото преди, макар че те днес са подчинени на неограничената му заповедническа власт в цялата си служебна област, дори за всяко отделно действие, било то и в най-незначителни случаи. Готовност за поемане на отговорности, годност за вземане на решения, тласкаща напред енергия и истински авторитет, това са качества, които Водачът

иска преди всичко от останалите водачи от по-ниска степен. Той им предоставя, поради това, най-широка свобода при воденето на техните служби и при изпълнението на възложените им задачи. Нищо не му е по-противно от дребнава и заядлива критика. Когато, обаче, общото поведение и общите резултати на един водач от по-ниска степен дават повод за упреци, тогава той трябва да очаква безогледната намеса на Фюрера.

*
* *

Още в началото на това изложение аз подчертах, че водаческата държава от националсоциалистически облик е и трябва да бъде демокрация в истинския смисъл на думата.

Най-същественият белег на една такава демокрация се свежда към това: народът да има възможността да прояви, дали одобрява или отрича общата политика на своето народно и държавно водачество или не. В германската водаческа държава този постулат е изпълнен, от правно гледище, по такъв начин, че германският народ може да прояви волята си при всеки избор за Райхстага, който трябва да става всеки четири години, ако последният не е бил разтурен още по-рано към това, имперският закон за народното гласуване от 14 юли 1933 г. добави, че имперското правителство може винаги да се допита до народа, дали той одобрява определен акт възнамеряван от правителството.

Както изложих в началото, от самата същина на водаческата държава се налага щото правителството да иска от народа не становище по своите почини и планове, а одобрение на вече извършените дела. Но в изключителни случаи може да се яви необходимо и изслушването на народа преди предприемането на едно действие. И ако германската водаческа държава предвижда отнапред такива изключителни случаи, това показва с каква дълбока сериозност националсоциализмът се отнася към изискването - правителството на една народна държава да се крепи винаги върху доверието на народа.

Новата история на Третия Райх доказва по най-внушителен начин, че германската народна държава представлява, не само правно, но и фактически, истинска демокрация. В никоя друга страна на света, била тя още по-демократично организирана, народът не е призоваван тъй често да взема становище към делата и постиженията на своето държавно водачество, както в Райха на Адолф Хитлер. Народът има, в редица плебисцити и избори за Райхстага, възможност да прояви волята си. При всички значителни събития за германската съдба, народът може да изрази мнението си. Фактът, че в тия случаи от почти всички гърди се изтръгна едно „да”, е несъкрушимо доказателство за това - колко дълбока се корени в народното доверие правителството на Адолф Хитлер и колко неговата държава е оная демокрация, която съответствува на вътрешната същина на германския народ.

Партия и държава

Когато националсоциализмът завладя държавната власт на 30 януари 1933 г., Националсоциалистическата германска работническа партия (НСГРП), макар и да имаше правителственото ръководство, беше само една от множеството политически партии. Срещу тези партии, които бяха достигнали в Ваймарската псевдодържава внушителното число 46, НСГРП се хвърли в изборна борба след разтурянето на стария Райхстаг на 5 март 1933 г. От всичко 647 места в Райхстага тя извоюва 288, а заедно с 53-те места на Бойния фронт „Черно-бяло-червено” - тя осигури абсолютно парламентарно мнозинство за правителството на Националната концентрация, което Адолф Хитлер бе съставил на 30 януари 1933 г., по поръка на райхспрезидента.

Този Райхстаг, в който бяха представени още девет партии, прие на 24 март 1933 г. - и то с необходимото за изменение на Ваймарската конституция мнозинство от $\frac{2}{3}$ - законът за отстраняване бедственото положение на народа и на държавата, по силата на който имперското правителство бе овластено да издава закони, дори и такива, които изменят конституцията. Тъй биде разчистен пътят за нанасяне смъртен удар на злополучната Ваймарска партийна държава.

След като комунистическата партия бе забранена от по-рано като противодържавна, разтурена биде на 1 юли 1933 г. и социалдемократическата партия, чиито народни представители бяха отстранени от всички парламенти. След това, през течение на юли 1933 г., се саморазтуриха доброволно и останалите партии. Законът от 14 юли 1933 г. забрани създаването на нови партии и утвърди изрично Националсоциалистическата германска работническа партия като единствена партия в целия Райх. Тъй германският Райх стана третата еднопартийна държава в Европа.

И когато това състояние биде одобрено със съкрушително мнозинство от германския народ в новите избори за Райхстага от 12 ноември 1933 г., при които 92.1 % от всички гласове бяха дадени за листата на НСГРП, някои доброжелателни или зложелателни политици от лагера на старите буржоазни партии помислиха, че трябва да препоръчат разтурянето и на Националсоциалистическата германска работническа партия - след като стана явно, казваха те, че целият германски народ стои зад правителството на Адолф Хитлер и зад програмата на НСГРП, то съществуването и на една партия, която обхваща част от цялото население, се явява по-нататък излишно или поне безпредметно. Този съвет, възникнал из старото либералистическо схващане за живота и държавата, не бе, както и трябваше да се очаква, възприет и последван. Напротив Националсоциалистическата германска работническа партия стана най-важният елемент в новото политическо устройство на германския народ.

По-горе аз изтъкнах, че националсоциалистическата държавна идея не познава срещупоставянето на държава и народ. Националсоциализмът не познава това срещупоставяне, тъй като пред народ разбираме не сбор от отделни личности, а едно дадено от природата и желано от Бога цялостно жизнено същество, което се състои от хора, споени чрез кръв, земя, език и нрав в едно единство. На една безформена маса от отделни личности, лишена от собствена воля и общо жизнено направление, има смисъл да се срещупостави и наложи личността на държавата. При един жив и цялостен организъм, който обладава собствена и единна воля, няма място за такава конструкция. Той самият е държавата, и държавният порядък не е нищо друго освен завършеността и организацията на организма народ. Но от това явствува, че волята и целта на цялостното жизнено същество народ не винаги се разкриват на всяка отделна личност, която принадлежи към него. Волята и делта на народа са вкоренени дълбоко в народната душа, в нейните несъзнателни копнежи, и само най-добрият, най-способният народен син е в състояние да ги разкрие в пълната им чистота,

всред преплетеното множество от единични мнения и единични желания. Само най-великите творци могат да им дадат облик и да ги осъществят.

Тия най-добри и най-годни народни синове, елитът на народа, трябва да бъдат обхванати и направени годни за действие в определен порядък. Тъкмо това стана в партията. Тя е съставна част от цялостното жизнено същество народ, негов ум, сърце и воля. От това явствува, че едно схващане за света и държавата, което поставя народа в средището на своята мисъл, воля и дело, не може да лиши тоя организъм от най-важната му съставна част, а напротив, трябва да я запази навеки, да я закали и да я облагороди. Необикновеното значение и огромните задачи, които лежат върху партията - най-важната органическа съставна част от народа - се разкрива ясно и недвусмислено в първия строителен период от развитието на Третия Райх.

При поемането на властта от НСГРП, германският народ беше всичко друго, само не и цялостен организъм, даден от природата. Това с нищо не опровергава правилността на националсоциалистическото понятие за народа. Както даденият от природата организъм-семество може да бъде лишен от своята естествена и органическа връзка, вследствие на едно погрешно държавно ръководство, тъй също може да бъде засегнат, и то много по-лесно, и цялостният организъм-народ, макар първичният и естествен инстинкт, т. е., самата природа, да се бори срещу това.

Пред раздвоението и разпокъсаността на безформената маса, която се наричаше германски народ, за партията възникна, при вземането на властта, като най-важна и най-бърза задача: да превърне тази маса отново в оня естествен жизнен организъм, който съответствува на нейните жизнени закони. Това беше, преди всичко, една необятна организационна работа и, след това, една обширна задача на превъзпитание. Предстоеше да се постави в ред целият живот на народа, съобразно началата на националсоциалистическия светоглед, доколкото той не влизаше в чисто държавния и чисто военния сектор.

Мерките, които бяха взети за постигането на тази цел и учрежденията, които бяха създадени са тъй многостранни и многобройни, че е невъзможно да бъдат дори споменати в рамките на тая книга. Те не се ограничават в чисто външните и чисто материалните области на човешката дейност, а се простират и в областта на духа и на сърцето. В тая именно област организациите на НСГРП, и присъединените към нея сдружения, са се посветили на националсоциалистическото възпитание на германския народ. Тук едва ли е нужно подробно изброяване. Всеки знае Хитлеровата младеж, която обгръща всички германски юноши и девойки, за да ги възпита в националсоциалистически дух. Всеки знае по-нататък и Германския трудов фронт, организацията на творещите германци. Тук принадлежат и различните съюзи на отделните професии, напр.: Съюзът на германските чиновници, Националсоциалистическият учителски съюз, Националсоциалистическият лекарски съюз и др. Задачата на всички тия организации е да устроят жизненото поведение и упражняването на професията от страна на техните членове, съобразно началата на националсоциалистическия светоглед и, по този начин, да улеснят и допълнят огромното възпитателно дело, което партията има да извърши над всеки отделен германец. Накратко казано, това възпитателно дело се свежда към създаването на новия германски човешки тип, общностната личност, в противовес на егоцентричната индивидуалистическа личност от времето на либерализма. „Партийната принадлежност, каза веднаж Мусолини, трябва да се издигне до жизнено поведение. Трябва да има италианци на фашизма, както е имало италианци на ренесанса или италианци на римската древност”. Тъкмо това е нужно и в националсоциалистическа Германия.

Това огромно възпитателно дело е задача на партията, а не на държавата, не само защото се касае до едно дело на самовъзпитание за германския народ, но главно защото партията представлява общността на ония личности, които са проникнати най-дълбоко от националсоциалистическия светоглед и са годни да се застъпят за него с най-голяма

искреност и страст. Това възпитателно дело е специфична задача на партията и поради това, че може да бъде осъществено само с методи, които не подхождат на представителя на държавната власт в тесен смисъл на думата, на държавния чиновник. Със средства на разсъдъчното въздействие, една такава задача не може да бъде постигната, поне при обикновения човек. С речи, писмени нареждания или статии никога не може да се изясни напълно същината на онова, което трябва да се разбира под нов човешки тип на общностната личност. Както разумът твърде често се явява недостатъчен познавателен апарат и трябва да бъде допълнен чрез твърде важната интуиция, тъй и думата сама по себе си представлява едно недостатъчно възпитателно средство, ако не бъде допълнена чрез живия пример. И само когато народният възпитател отиде при самия народ и при всеки случай на ежедневния живот му разкрие, чрез собственото си държане и чрез делата си това, което трябва да бъде новият тип човек, само тогава неговите поучителни думи ще намерят отзвук, вяра и доверие.

При възпитанието на младежта, юношите и девиците, тази метода може да бъде по-леко приложена, отколкото при възпитанието на зрели мъже и жени, с които е практически много по-мъчно да се влезе в тесен личен допир, а този непосредствен допир е предпоставката за въздействие чрез личен пример. И все пак това трябва да става, винаги и постоянно. Най-вече обикновеният човек не е в състояние да схване по разсъдъчен път истината, която се съдържа в едно ново учение. Той гледа носителя и защитника на това ново учение и се оставя да бъде убеден, само ако неговият характер, държание и целият му начин на живот, отговарят на проповядваното учение.

За да бъде човек годен за едно такова възпитателно дело, се иска не само авторитет, който и държавата може да даде на своите представители, а преди всичко вътрешно призвание. Това призвание трябва да бъде преживявано дълбоко в глъбините на душата и да бъде доказвано с практическа работа. За да установи дали у един човек е налице вътрешното убеждение за призванието към възпитаване на народа, партията позволява да се натовари с тази задача само оня, който е готов да я изпълни почетно и безвъзмездно. Само при такъв човек може да се приеме с известна сигурност, че мотивите на неговите действия и стремежи са от идеалистичен произход и че даже да се окаже негоден в практика, той не е пристъпил към тази задача и към свързания с него пост заради материални облаги. Това начало важи преди всичко за политическите водачи на партията, като например мастните групови водачи, които са тъй да се каже непосредствените фронтовици в делото за народно възпитание. При по-горните степени на партийната йерархия, началото за безвъзмездно почетна служба не може естествено да бъде проведено напълно. Тук упражняването на ръководни партийни служби поглъща цялата работна енергия и цялото време на партийните функционери; затова трябва да им се даде възможност за препитаване.

И като се има всичко това предвид, ще трябва да се тегли изводът, че: не държавата, а партията е призвана да осъществи гигантското дело за националсоциалистическо възпитание и пресъздаване на отделната личност. И колкото повече партията служи на това дело, толкова повече тя - непосредствено свързана с цялостната същина на народа - ще се издига фактически до онова, което трябва да бъде - ум, сърце и воля на цялостното жизнено същество-народ.

Наред с това, партията е призвана по-нататък да съхранява и развива на вечни времена националсоциалистическото идейно богатство, както и да бъде носителка на германската държавна идея, нещо, което биде изрично изтъкнато в закона за обезпечаване единството между партия и държава от 1 декември 1933 година.

И като припомним, че държавата в националсоциалистически смисъл не е нищо друго, освен външната форма, организация на организма-народ, ние се изправяме пред въпроса за отношението между партия и държава.

*
* *

Но преди да отговорим на този въпрос, трябва да бъдем на ясно върху това: какво ще разбираме под „държава” .

Аз изтъкнах по-горе, че различието в понятията, означавани с думата „държава” , е причина, щото въпросът за отношението между партия и държава да получи в редица случаи различно разрешение. Ако под държава се разбира политическата цялост на германския Райх, трябва да се признае, че партията, както и самият народ, както и войската и системата от служби и власти, е част от тази върховна политическа цялост. Ако под държава се разбира само държавния служебен апарат, то държавата не ще може да бъде схваната като стояща над партията. Сравнението между положението на НСГРП в Германия и в другите две еднопартийни държави Русия и Италия, е годно да поясни мястото на НСГРП в устройството на германския народ.

Комунистическата партия в Русия е интернационална организация, със световно-политически и световно-революционни цели, осъществени в она част от света, която се нарича „Русия”. С помощта на комунистическата партия една интернационална еврейска клика властвува диктаторски над руския народ и над руската държава. Поради това, комунистическата партия е над руската държава и не е споена с нея в едно по-високо единство.

В Италия фашистката партия е орган на държавата. Организационните секретари на партията са подчинени на префектите. Главният секретар на партията е подчинен на шефа на правителството. Марчипати в книгата си „Фашистката партия” казва: „Пред възможностите, които се откриха за партията - или да бъде, както в Русия, тайната гвардия на революцията и да властвува над държавата; или, както проповядваше една доброжелателна или зложелателна буржоазия, да се саморазтури - Мусолини натовари партията с много тежката задача: да служи в рамките на нацията, като оръжие и като инструмент на създаващата се държава” .

В една реч през 1929 година Мусолини заяви недвусмислено: „Организационният секретар на партията е в действителност един извънреден чиновник на префектурата” .

Това уреждане на отношенията между партия и държава е естествена последица от фашистката идея за държавата, идея, която очертах накратко по-горе. Според фашисткото схващане, държавата представлява същество, което обладава самостоятелен живот, противостои на народа и има по отношение на него абсолютно първенство. На това същество-държава трябва, според думите на Мусолини, да се подчиняват, с неумолима енергия, всички и в всичко.

Както от това схващане за държавата логично следва подчинението на партията под държавата, на партийните функционери под държавните чиновници, тъй и от национал-социалистическото схващане за държавата, което не ѝ признава самостоятелен живот наред с организма-народ, логично следва, че партията не може да бъде орган на държавата. Партията стои наред с държавния апарат като най-важен основен елемент в политическия жизнен порядък на германския народ и намира, заедно с него и наред с държавния апарат и с армията, своето по-високо единство в Райха.

При това положение, безусловно необходимо е щото отношенията между партия и държавен апарат да се уредят тъй, че да се избягват търкания или съперничество. Първата стъпка в тази насока представлява законът от 1 декември „за обезпечаване единството между партия и държава” . Едва ли, впрочем, има нужда да се отбелязва, че изразът „единство между партия и държава” не може да бъде разбран в смисъл, че партия и държава са едно и също нещо. Ако би било така, то или партията или държавата би била лишена от правото на съществуване. При това, самият закон е изяснил какво трябва да се разбира под това

единство. Според неговия § 1: „*Националсоциалистическата германска работническа партия и носителка на германската държавна идея и е неразривно свързана с държавата*”. Съобразно с това, трябва да се приеме, че държавата и партията не са две противоположни или чужди едно друго образувания, а представляват две успоредни институции, обединени в по-високото единство на Райха.

„За да се обезпечи най-тесното сътрудничество на партийните органи с държавната власт, казва се по-нататък в закона, заместникът на Водача става член на имперското правителство”. По този начин партията е представена в онова тяло, което съдейства на Водача, като подготвителен и съвещателен орган, в всички области на държавното ръководство - законодателство, управление и политически решения.

Единството на държавното и на партийното-водачество е обезпечено на първо място от факта, че Адолф Хитлер е едновременно държавен глава, правителствен шеф и партийен водач. Но поради това, че неговият заместник в партийното ръководство участва като член в имперското правителство, националсоциалистическата германска работническа партия придобива възможност да влияе още при подготовката на всички законодателни, административни и политически мерки, които имат принципиално и общо значение.

Наред с това, единството в работата на държавните и партийни органи се осигурява чрез една твърде широко разклонена система от лични унии. Мнозина от имперските министри (райхсминистри) например, са едновременно и имперски ръководители на партията (райхслайтери), като при това в някои случаи застъпват при държавното управление същата област, която ръководят и в партийния сектор - например, министрите на пропагандата и на земеделието. Областните водачи на партията (гаулайтерите) са в повечето случаи и имперски правителствени представители (райхсшатхалтери), председатели (оберпрезиденти) или земски министри (ландесминистри). Редица от държавните секретари на имперските министерства заемат ръководни места в партийната организация. Тъй например, един държавен секретар в министерството на пропагандата е същевременно шеф на печата в НСГРП. Редица ръководители на партийни служби заемат държавни постове. Така, например, не са рядкост случаите, при които едни и същи лица са земски съветници (ландсрете) и околийски водачи (крайслайтер), или ръководни общински чиновници и мастни групови водачи (ортструпенлайтер) и т. н.

С течение на времето се схвана, обаче, че политическите ръководители на партията, които се намират в непосредствен допир с народа, е по-добре да не се обвързват с държавна служба. Затова и личните унии между партийни и държавни служби в тази област не са вече тъй чести. Днес държавното управление и партийната работа се съсредоточават върху едно и също лице едва при областните партийни водачи, които заемат службата на имперски правителствени представители или председатели.

Разбира се от само себе си, че държавните органи и партийните служби трябва да работят ръка за ръка, и че непосредствени вмешателства на партийни органи в текущите дела на администрацията са тъй недопустими, както и намеса на държавата в почините и в дейността на партията. Все пак, не винаги могат да се избегнат търкания между партията в нейната повече динамично ориентирана дейност, и държавната или общинска администрация. Търканията, обаче, биват бързо отстранявани в провинциалната или областна инстанция, а ако това се окаже невъзможно, на лице е като последно средство - окончателното решение на Водача. Най-добрата гаранция за избягването на недоразумения между държавни власти и партийни органи се състои в грижливия подбор на лицата, които заемат първите или вторите. В тази насока, от съществено значение е щото носителите на държавни служби да бъдат убедени, вътрешно утвърдени и доверени националсоциалисти. За да се постигне това, партията бива привличана да съдейства при попълване на държавните и общински служби. А що се отнася специално до кметовете, това съдействие на партията е въздигнато, по силата на закона за общините, в едно формално право за

представяне на кандидати. При ръководните служби на държавната администрация е предвидено, в полза на партията, правото да бъде изслушано мнението ѝ. Ясно е, прочее, че този въпрос ще се опростява все повече с течение на времето, колкото по-голям брой от носителите на държавни служби биват излъчвани от партията, след като са преминали нейната школа.

*

* *

Между партията и държавата не съществува формално и изчерпателно разпределение на материална компетентност. Границите между партийна дейност и държавна администрация се извличат от различието на техните задачи, съобразно с основните идеи на новия народен по-рядко Водачът разграничи, в заключителната си реч на партийния конгрес през 1935 година, областите на действие между партията и държавата по следния начин:

„Задача на държавата е:

- ❖ По-нататъшното ръководство на исторически даденото и развито управление на държавните служби, посредством закони и в рамките на законите.

Задача на партията е:

- ❖ Изграждане на нейните вътрешни организации, насечени към запазването на стабилните и вечни клетки на националсоциалистическото учение.
- ❖ Възпитаване на целия народ в идеите на това учение;
- ❖ Поставяне така възпитателните лица, на разположение на държавата за ръководство на нейните служби и за изпълнителен персонал.

В останалото важи началото за съблюдаване и запазване на взаимните компетентности”.

В цяла редица от закони е предвидено формалното съдействие на партията при вземане определени решения и мерки на държавната администрация.

В една специална област - при общинското управление - съществува точно разграничение на компетентности. Новият германски закон за общините изрично запази началото на самоуправление. От това се извлича едно формално съдействие на партията в далата на общинското управление, тъй като партията е носител на политическата воля на народа и, в това си качество, е повикана да го представлява там, където му е отредено участие в далата на управлението. Ясно е от само себе си, че това народно участие в управлението се извършва при водаческата държава по принципно различен начин и в съвсем други форми, отколкото при режима на парламентарната демокрация.